

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 48302-02-16

תיק חיצוני : 0000

לפני ועדת ערר לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט – 1959

כבוד השופט עמית יריב – יו"ר

פרופ' יעקב יהב – חבר

עו"ד (רו"ח) שמואל קלוש - חבר

המערער

פלוגי

ע"י ב"כ עו"ד שרון מאירי

נגד

המשיב

קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום
ע"י ב"כ עו"ד גילה מאור-ארליך

פסק דין

- 1
- 2 1. לפניי ערעור על החלטת המשיב, שבה נקבע כי לא מתקיים קשר סיבתי בין השירות הצבאי
- 3 של המערער לבין מחלת האפילפסיה ממנה הוא סובל (להלן: "המחלה").
- 4 **רקע עובדתי וטענות הצדדים**
- 5 2. המערער, יליד 1986, התגייס ביום 25.9.2005 לשירות צבאי בחיל החינוך, שם שירת בין היתר
- 6 כמפיק להקה צבאית, והמשיך בתפקיד זה בחיל האוויר.
- 7 3. המערער טוען כי בסוף שנת 2007, לקה בהתקף אפילפטי עת המתין להעמדתו לדין צבאי,
- 8 אשר הכניס אותו למצב של לחץ כבד (להלן: "האירוע הראשון").
- 9 4. ביום 21.3.2008, עבר המערער התקף אפילפטי כאשר ישב על ספסל ברחוב (להלן: "האירוע
- 10 השני"), ובעקבות כך סופח לר"מ 2 למשך כחודשיים, ולאחר מכן חזר לשירות עד שחרורו
- 11 ביום 23.9.2008.
- 12 5. ביום 17.11.2013 הגיש המערער בקשה למשיב להכרה בנכות בגין המחלה.
- 13 6. ביום 14.1.2016 קבע המשיב, בהסתמך על חוות דעתו של ד"ר אורן כהן מיום 4.12.2015 כי
- 14 לא הוכח קשר סיבתי בין תנאי השירות הצבאי לבין המחלה בה לקה המערער.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 48302-02-16

תיק חיצוני : 0000

7. המערער, הגיש ערעור על ההחלטה דנן, וצירף את חוות דעתה של ד"ר עידית ורבר (להלן :
 "מומחית המערער"), ואת תצהירן של הגב' רותם איזק – המפקדת שלו בחיל האוויר, ושל
 לורן דה פז, אשר לטענתו הייתה עדה להתקף הראשון.
 8. לטענת המערער, קיים קשר סיבתי בדרגת גרימה ולחילופין החמרה השואפת ל 100% ביחס
 למחלתו בגין שירותו הצבאי.
 9. ביום 13.11.2017, קבע כב' השופט שי מזרחי, כי חוות הדעת מטעם המשיב, שנערכה ע"י ד"ר
 כהן, תיפסל ותוצא מן התיק, מחמת ניגוד עניינים. ביום 5.5.2018 הגיש המשיב חוות דעת
 נוספת של פרופ' איתן אוריאל מיום 2.2.2018 (להלן : "מומחה המשיב"), בה חזר על קביעתו
 של ד"ר כהן כי לא קיים קשר של גרימה או החמרה בין מחלתו של המערער לבין תנאי שירותו
 הצבאי.
 10. המשיב צירף מטעמו את תצהירו של מר אשר אבו, רמ"ד תרבות בחיל האוויר דאז.

דיון והכרעה

11. השאלה הטעונה הכרעה בהליך שלפניי היא האם ישנו קשר סיבתי בין תנאי השירות לבין
 המחלה ממנה סובל המערער. בכדי להוכיח קשר סיבתי זה, על המערער להוכיח את מלוא
 טענותיו, הן העובדתיות, הן רפואיות והן משפטיות.
 12. בכדי לדון בחלק העובדתי, אציין בקצרה אודות עברו הרפואי של המערער, כעולה מתיקו
 הרפואי.
 13. טרם גיוסו, סבל המערער סבל ממיגרנות, סחרחורות ותחושות איבוד שיווי משקל (ראו מסמך
 263 לתיק הרפואי מיום 18.4.2004), ואף לאחר גיוסו התלונן על מיגרנה, חוסר סבילות
 למאמץ גופני והרגשת חולשה אחרי עמידה ממושכת (ראו מסמכים 10, 26, 31, 34 ו-35 לתיק
 הרפואי, וכן מסמך 28 לתיק הרפואי מיום 5.3.2006, שם מצוין כי המערער הופנה לבדיקה
 נוירולוגית בגלל מיגרנה ממנה הוא סובל מגיל 7, סיפור משפחתי של מיגרנה לאב, וכי עשרה
 חודשים קודם לבדיקה החל טיפול ב"ריזלט").
 14. עיון בתיק הרפואי מעלה, כי המערער לקה בהתקף אפילפטי ביום 1.3.2008 ואושפז בעקבותיו,
 זהו ההתקף שכונה לעיל "האירוע השני", אך ברוב המסמכים הרפואיים שבתיק – למעט
 מסמך אחד, שיוזכר להלן – אין כל אזכור לאירוע שכונה לעיל "האירוע הראשון". לאחר
 קרות האירוע השני, תועדו בתיק הרפואי בין היתר המסמכים להלן :
 א. מסמך 71 לתיק הרפואי מיום 23.3.2008, בו צוין כי :
 "בן 21, ברקע סובל ממיגרנות וכאבי גב כרוניים. מטופל בריזלט
 בהתקפים. ביום קבלתו בזמן שישב על ספסל ברחוב איבד הכרה
 באופן פתאומי, ללא תחושה מקדימה. עדים לאירוע טוענים שהיו
 פרכוסים בארבע גפיים, ללא בריחת שתן, ללא חבלת ראש..."
 ב. במסמכים 102-104 מיום 23.3.2008 צוין כי :

"בן 21, סובל ממיגרנות מספר שנים, חייל עם פרופיל 45 (מיגרנות,
 כאבי גב). ביום קבלתו למחלקתנו עבר ככל הנראה ארוע של פרכוס

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 48302-02-16

תיק חיצוני : 0000

כללי ללא אאורה, עם נשיכת לשון ותקופה פוסט-איקטלית. אירוע ראשון בחייו. בקבלתו ללא תלונות, ניחוח, יציב, ללא ממצאים בבדיקה נוירולוגית".[ההדגשה הוספה – ע"י]

ג. במסמך 159 צויין כי:

"בשיחה עם המטופל ומשפחתו, הוסבר כי אירוע פרכוסי ראשון אינו מגדר כאפילפטיה, והוסברו הסיכונים והסיכויים לחזרה של התקף. הביעו את רצונם להתחיל טיפול, ועל כן הוחלט טיפול בלמיקטל..."[ההדגשה הוספה – ע"י]

ד. במסמך 169 צויין כי:

"לא ידוע על הסטוריה אישית או משפחתית של פרכוסים או חבלות ראש. אירוע של איבוד הכרה לפני כחודש ללא אמנזיה או הסטואמנזיה גם לגבי האירוע ההוא והאירוע הנוכחי. נמסר ע"י עדי ראיה עדות מדא על פרכוסים ואיבוד הכרה ומהלך פוסט אקלטי. נפוחות בשפה התחתונה ללא נשיכת לשון או איבוד שליטה על שתן".[ההדגשות הוספו – ע"י]

ה. גם במסכים 44 ו- 48 ציין המערער כי מדובר בהתקף אפילפטי ראשון בחייו.

15. לאחר השחרור מהאשפוז, המערער שוחרר לביתו לחופשת מחלה וסופח לר"ם 2 עם המלצות

להמשך מעקב ובדיקות. גם בסיכום סיפוח מיום 7.4.2008 צוין כי האירוע ממרץ 2008 הוא

אירוע פרכוסי לראשונה בחייו (מסמך 42 לתיק הרפואי).

16. עינינו הרואות, כי אף שהאירוע הראשון אירע, לכאורה, כארבעה חודשים לפני האירוע השני,

כאשר אושפז המערער בעקבות האירוע השני – לא זו בלבד שציין כי זהו האירוע "הראשון

בחייו", אלא שהוא אף שלל היסטוריה אישית של פרכוסים. גם אם נתעלם מפער הזמנים

בין הדיווח המופיע במסמך 169 לתיק הרפואי – שם דובר על איבוד הכרה חודש קודם לכן,

ואילו המערער טוען כי האירוע הראשון אירע כשלושה או ארבעה חודשים קודם לכן, לא ניתן

להתעלם מן הפער בין תיאור האירוע במסמך 169 – המתייחס ל"אירוע של איבוד הכרה",

וזאת לאחר שלילה מפורשת של אירוע פרכוסים, מול תיאור האירוע הראשון בהליך שלפנינו

– הכולל התקף אפילפטי של פרכוסים, איבוד שליטה על הסוגרים ואובדן הכרה. ושוב: יש

קושי מהותי בכך שכאשר הגיע המערער לבית החולים בעקבות האירוע השני, לא זו בלבד

שהוא לא עדכן את אנשי הצוות הרפואי שטיפלו בו על אודות האירוע הראשון, אלא שהוא

הכחיש בכל תוקף קיומו של התקף כאמור.

כפי שנראה להלן, אין זו התמיהה היחידה העולה מהתנהלות המערער ובני משפחתו.

17. עוד עולה מהתיק הרפואי כי המערער לא שיתף פעולה עם הרופאים המטפלים בר"ם 2, ולאור

כך עבר להיות מטופל במרפאת היחידה, וחזר לשירות עם פטור לעבודה משרדית בלבד. (ראו

מסמכים 43-44 לתיק הרפואי בהם צוין כי המערער דורש הסעות שאינו זכאי להן לפי

הקריטריונים, וכי עקב חוסר שיתוף פעולה וחוסר אמינות של המערער, ועקב העדר ממצאים

פתולוגיים בבירור הנוירולוגי – אין טעם להמשיך בסיפוח).

18. ממסמך רפואי 51 מיום 1.9.2008, עולה כי המערער הגיע עם אמו בתום ימי המחלה שקיבל

והתלונן על כאבי ראש. למערער ואימו הוסבר שהמערער יכול לחזור לשירות, אך אימו טענה

שתפנה אותו למיון מאחר שהוא עבר אירוע פרכוס נוסף לטענתה. מסמך רפואי 52, גם הוא

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 48302-02-16

תיק חיצוני: 0000

מיום 1.9.2008, מעלה כי נעשתה פניה למפקד המערער – אשר אבו על מנת שיבדוק האם המערער מאושפז, ואם לא יורה לו להתייצב במאוו"ר פנימית. מסמכים 55-56 לתיק הרפואי מעלים כי המערער לא אושפז, וכי הוא לא עונה לטלפון וכי אימו סירבה לאפשר למפקדיו של המערער לשוחח עמו טלפוני, ואף סירבה להביאו לבדיקה רפואית כנדרש.

19. ביום 25.9.2008 המערער שוחרר משירות, עם המלצות להמשך טיפול באזרחות (מסמך 66 לתיק הרפואי).

20. גם לאחר שיחרורו, המשיך המערער לטעון לפני גורמי רפואה כי עבר אירוע אפילפטי בודד, כך עולה מדיווח בסיכום יעוץ מרפאה נוירולוגית מיום 6.9.2010, בו צוין כי:

”בן 24, לפני כשנתיים וחצי התקף פרכוסים ראשון עם אובדן הכרה, באשפוז בניוירולוגית עבר בירור והוחל טיפול ב-LAMICTAL. לפני כחצי שנה עקב תופעות לוואי הטיפול הופסק. כעת בטיפול ב-CIPRALEX. היום במקום ציבורי פיתח התקף פרכוסים, איבוד הכרה, נשך לשון, הובא למיון.”

כלומר, המערער טען כי עבר במהלך שירותו הצבאי התקף אפילפטי **יחיד**, כאשר ההתקף השני היה לאחר שחרורו. ראו לעניין זה גם מסמך קופת חולים מיום 13.9.2010, בו צוין כי “לאחרונה אושפז בנאורולוגיה בבה”ח איכילוב עקב התקף של פרכוסים – שני בחייו, הראשון לפני שנתיים וחצי בצבא”.

21. נזכיר שוב את גרסתו של המערער לפנינו: לטענת המערער, בסוף שנת 2007, עת המתין בבסיס הקריה לעמוד למשפט בגין תלונה שהגישה נגדו המפקדת הישירה שלו בגין התנהגות בלתי הולמת מצידו, חווה אירוע של התעלפות ואיבוד שליטה על הסוגרים, כאשר חיילת (שלעדותה נידרש בהמשך) מצאה אותו מעולף ועם מכנסיים רטובים.

22. ודוק: מהתיעוד הרפואי שפורט לעיל, או מכל תיעוד אחר הקיים בתיק, לא עולה כל תיעוד הנוגע לעצם קיומו של האירוע הראשון, והתיעוד היחיד שיכול לעלות בקנה אחד עם קיומו של אירוע אפילפטי **כלשהו** מתייחס לאפיזודה של אובדן הכרה **ללא זיווח בדבר איבוד שליטה על סוגרים** (וראו מסמך 169 לתיק הרפואי). למעשה, ההיפך הוא הנכון: כמעט בכל התיעוד הרפואי מופיעה גרסתו הברורה של המערער, שלפיה האירוע אותו הגדיר בצהירו האירוע השני, היה ההתקף האפילפטי הראשון והיחיד שעבר.

23. כבר בשלב זה אנו רואים, כי גרסתו של המערער – בעייתית ככל שהדברים אמורים בתיעוד הרפואי, וכי התיעוד הרפואי – הן מתקופת שירותו הצבאי, הן לאחר שחרורו – אינו עולה בקנה אחד עם גרסתו למהלך האירועים. זה המקום לציין, כי התיעוד הרפואי בעקבות האירוע השני נערך בבית חולים **אזרחי**, שלצבא אין שליטה על התנהלותו.

24. כעת יש לבחון את הראיות שהציג המערער כדי להוכיח את טענתו בדבר עצם התרחשותו של האירוע הראשון, וחשוב לא פחות – את הראיות שנמנע מלהציג. בחינה כזו מעלה סימני שאלה כבדים מאוד בנוגע למהימנות גרסתו של המערער, סימני שאלה שחרף ההזדמנות שניתנה למערער ליתן להם הסברים – הוא לא הצליח לעשות זאת.

25. שתי עדויות עיקריות אמורות היו לבסס את גרסתו העובדתית של המערער בדבר קרות האירוע הראשון:

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 48302-02-16

תיק חיצוני : 0000

- 1 א. עדותו של המערער עצמו ;
- 2 ב. עדותה של גב' לורן דה-פז, אשר לטענתה, מצאה את המערער שרוע על הקרקע.
- 3 26. כפי שנראה להלן, שתי העדויות האלה רחוקות מלהיות מהימנות, ולא מצאנו הסברים
- 4 לפרכות ולסתירות העולות מהן.
- 5 27. מסעיף 15 לתצהירו של המערער, ניתן להבין כי האירוע הראשון אירע לפני שהתחיל משפטו
- 6 הצבאי :
- 7 "בהגיעי לקריה ארע לי אירוע ראשון של התעלפות והרטבה במכנסיים.
- 8 התעלפתי בבסיס וחיילת מצאה אותי מעולף, עם מכנסיים רטובים.
- 9 [...]
- 10 על אף הרגשתי הרעה, הועלתי למשפט וקבלתי עונש של 14 ימי ריתוק"
- 11 על גרסה זו חזר המערער גם בעדותו לפני הוועדה (ראו עמ' 20 ש' 35-36 : "ש. זה היה לפני
- 12 שנשפטת? ת. כן."
- 13 28. לעומת זאת, דקות ספורות לאחר שאישר בעדותו את האמור בתצהיר, שלפיו האירוע הראשון
- 14 אירע לפני המשפט, שינה המערער את גרסתו :
- 15 "כב' הש' יריב: קודם נשפטת ואחר כך התעלפת או קודם התעלפת ואחר
- 16 כך נשפטת?
- 17 המערער, מר ברזילי: לא, קודם נשפטתי ואז התעלפתי.
- 18 כב' הש' יריב: או. קיי.
- 19 עו"ד מאור ארליך: קודם נשפטת?
- 20 המערער, מר ברזילי: כן.
- 21 ש: לפני שנייה אמרת שחכית למשפט.
- 22 ת: לא.
- 23 ש: חכית למשפט או שהיית כבר אחרי משפט?
- 24 ת: הייתי אחרי משפט, התעלפתי ואז אספו אותי.
- 25 ש: אמא שלך אספה אותך?
- 26 ת: נכון. (עמ' 20, ש' 39-49)
- 27 כשנשאל המערער מי אסף אותו לאחר האירוע השיב שאימו, וכשנשאל לאן היא אספה אותו
- 28 השיב "הביתה" (ראו עמ' 21 ש' 1-2 לפרוטוקול).
- 29 29. לחיזוק גרסתו של המערער, הוגש גם תצהירה של גב' לורן דה פז (להלן: "דה פז"). גרסתה
- 30 של גב' דה-פז הייתה, כי בזמן שעברה לא רחוק מבנין חיל האויר בקריה ראתה לפתע חייל
- 31 שרוע על הרצפה, ולדבריה :
- 32 "ראיתי שהוא בעצם מחוסר הכרה, מפרכס, יצא לו מן קצף מהפה, הוא עפעף
- 33 בצורה מוזרה עם העיניים שנראו כאילו מתגלגלות. מכנסיו היו רטובות וניכר
- 34 היה שאיבד השליטה בסוגרים" (ראו סעיף 4 לתצהיר דה פז).
- 35 דה פז הוסיפה כי סייעה לחייל שפגשה להתארגן, לקום ולהתקשר לאמו שתבוא לאסוף אותו,
- 36 חיכתה איתו מספר דקות ואז חזרה למשרדה.
- 37 30. מחקירתה של דה פז עלה כי היא לא הכירה את המערער בעת האירוע הראשון, אלא פגשה
- 38 אותו לראשונה בשנת 2013 במסיבה שארגן אחראי המתמודדים בתוכנית טלוויזיה בה
- 39 השתתפה, והוסיפה כי היא והמערער חברים עד היום בפייסבוק. כשנשאלה דה פז מתי ביקש
- 40 ממנה המערער לחתום על התצהיר השיבה ששנים רבות לאחר המסיבה (ראו עמ' 15-16
- 41 לפרוטוקול). בפועל, נחתם התצהיר בחודש מרץ 2017 – כמעט עשור לאחר האירוע הנטען.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 48302-02-16

תיק חיצוני : 0000

31. מתיאור האירועים כפי שהוא עולה מעדויותיהם של המערער ושל דה פז, עולות תהיות אחדות, שיש בהן כדי להטיל ספק במהימנות העדויות.

32. ראשית, ציינו כבר, כי המערער מתקשה להציג לוח זמנים קוהרנטי, ודומה שלא בכדי, שכן כל בחירה שיבחר – מעלה סימני שאלה ותהיות :

אם, כטענתו הראשונה, התקיים המשפט **לאחר** האירוע הראשון – האם יעלה על הדעת כי קצין השיפוט לא הבחין כי עומד לפניו חייל רטוב-מכנסיים, המצוי לאחר אירוע רפואי טראומתי? האם יתכן כי נגד המשמעת, האחראי לניהול ההליך לפני קצין השיפוט, לא הבחין בכך, ולא פעל לטפל בכך? האם מתקבל על הדעת, כי המערער עצמו – לחוץ ככל שיהיה – לא הפנה את תשומת לבו של מי מהנוכחים בהליך השיפוט – נגד המשמעת, קצין השיפוט, מי מהחיילים האחרים הנוכחים במשרדו של קצין השיפוט – למצבו הרפואי? הדברים אינם עולים בקנה אחד עם התנהלות סבירה והגיונית.

ולעומת זאת, אם, כטענתו השנייה של המערער, התקיים המשפט, ורק לאחר מכן אירע האירוע הראשון – מדוע לא פנה המערער לטיפול רפואי מיידי? דה פז העידה כי דיברה עם אמו של המערער, וכי אמו הגיעה לאסוף אותו מבסיס הקריה. מדוע נלקח המערער "הביתה", כטענתו, ולא במישרין לבדיקה רפואית דחופה? לרופא המשפחה או לחדר מיון? נזכיר, כי אין ספק שהאירוע הראשון – אם אירע – היה אירוע טראומתי: התעלפות, פרכוסים, אובדן שליטה על סוגרים – היעלה על הדעת שהמערער ובני משפחתו פשוט מתעלמים מן האירוע, ונוסעים הביתה?

רק שני הסברים אפשריים עולים על הדעת: הסבר ראשון – האירוע הראשון לא היה ולא נברא, ואף משל לא היה, והוא נולד רק בדיעבד, על מנת לנסות ולייצר קשר סיבתי בין תנאי השירות ובין המחלה; ההסבר השני – האירוע הראשון היה גם היה, אלא שהוא לא היה הראשון: קדמו לו אירועים קודמים, ועל כן הן המערער והן בני משפחתו ידעו במה מדובר, ידעו כיצד יש להתמודד עם האירוע, והעדיפו שלא לפנות לטיפול רפואי.

חרף ניסיונות – הן של ב"כ המשיב, הן של חברי הוועדה – לקבל הסבר מאת המערער להתנהלות מוזרה זו – הסבר לא ניתן. גם אמו של המערער לא הובאה לעדות, כך שיש קושי לקבוע מדוע לא פנה המערער לקבלת טיפול בסמוך לאחר האירוע הראשון, ויש קושי לקבוע, אם קיים הסבר נוסף לשני ההסברים שהצענו. כן או כך, ומאחר שהנטל מוטל על כתפי המערער, התנהלותו התמוהה – והתנהלותם התמוהה לא פחות של בני משפחתו – פוגעת פגיעה קשה במהימנות הגרסה.

33. אשר לעדותה של דה פז. את פגישתה המיוחדת של דה פז עם המערער היא תיארה בעדותה כדלקמן :

"השתתפנו באיזה שהיא תוכנית טלוויזיה. הלכתי לאחראי מתמודדים שלי וכשהגעתי לשם בערב של חברים, הוא גם היה שם. ישבנו, אחרי כמה דקות הוא הסתכל עליי, הסתכלתי עליו והמקרה הזה עלה. התחלנו לדבר על זה ולא האמנו שאנחנו, זאת אומרת, שאני שרה והוא גם מתעסק בתחום ולא נפגשנו מאז ונזכרנו שאני החיילת ו, זה הכל." (עמ' 15 ש' 34-38)

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 48302-02-16

תיק חיצוני : 0000

- 1 הסבר זה – תמוה למדי. ראשית, הוא מלמד כי המערער ודה פז עוסקים שניהם בתחום
2 המוזיקה, איש איש בתפקידו. לעומת זאת, מעדותה של דה פז לא ברור כיצד זיהו היא
3 והמערער זה את זה - שהרי חלף פרק זמן של חמש או שש שנים בין האירוע הראשון ובין
4 המפגש. לא ברור, כיצד הגיעו לשוחח דווקא על האירוע, וכאמור – דה פז טענה, כי בזמן
5 האירוע הראשון לא הכירה את המערער, והוא ודאי לא הכיר אותה. מדובר, אפוא, בצירוף
6 מקרים נדיר שבנדירים, שמתוך כל החיילות בבסיס הקרייה, בדיוק החיילת ש"מצאה" כנטען
7 את המערער לאחר האירוע הראשון היא זו שפגשה אותו במסיבה של ענף המוזיקה, שבו הוא
8 עבד כמפיק (ראו עמ' 28 ש' 35), ועובד היום כבעל סוכנות לייצוג קריינים (ראו עמ' 28 ש' 18).
9 צירוף מקרים נדיר כל כך, שמי שעושה את צעדיה הראשונים בתעשיית הבידור פוגשת צעיר
10 הפועל באותה תעשייה, ו"נזכרת" לפתע, שנים לאחר מכן, כי הייתה עדה לאירוע שלגביו אין
11 כל עדות אחרת – הוא צירוף מקרים שיש קושי של ממש להאמין בקיומו, ודאי לאור
12 הסתירות ואי-הבהירויות ביתר חלקי העדות.
- 13 34. העולה מן המקובץ הוא, כי המערער לא עמד בנטל המוטל עליו להוכיח את עצם התרחשותו
14 של האירוע הראשון, וכי הראיות שהובאו מטעמו היו מגמתיות, בלתי קוהרנטיות ובלתי
15 מהימנות.
- 16 35. גם בחינת תנאי השירות, ויכולתם לגרום – או להחמיר – את מחלת האפילפסיה – מלמדת כי
17 ערעורו של המערער נטול יסוד.
- 18 36. המערער צייר בתצהירו את תפקידו – מפיק להקה צבאית – כתפקיד עתיר לחץ, הכולל עבודה
19 בלחץ זמנים וכרוך במחסור כמעט קבוע בשעות שינה (ראו סעיף 4 לתצהיר המערער). בנוסף,
20 המערער טען לעבודה בחדרים לא אקוסטיים בתנאי רעש, לתנאים פיזיים לא טובים בחדרים
21 בתל השומר, ולחץ נפשי בעקבות השתתפות בהפקת אירועים גדולים (ראו סעיפים 5,6 ו-8
22 לתצהירו).
- 23 37. לתמיכה בטענתו, צירף המערער את תצהירה של רותם איזק שהייתה מפקדת להקת חיל
24 האוויר דאז (להלן: "איזק"). איזק טענה בתצהירה, כי נמסר לה בדיעבד שבקעבות זאת
25 שהעמידה אותו לדין והמתח הנפשי בו היה שרוי התעלף בבסיס ואובחן כחולה אפילפסיה
26 (ראו סעיף 7 לתצהיר איזק), אולם עדות זו היא עדות מפי השמועה.
- 27 מחקירתה של איזק עלה כי תפקיד המפיק (התפקיד שאותו מילא המערער) הוא לוודא כי
28 תכנית העבודה יוצאת לפועל, ובין היתר – לוודא כי הלהקה שאת פעילותה הוא מפיק תעמוד
29 בזמנים, כי הציוד הדרוש להופעות קיים וכן הלאה (ראו עמ' 11-12 לפרוטוקול). כנשאלה
30 האם המפיק צריך לנכוח בחזרות, השיבה תחילה שלרוב המפיק נכח, אך בהמשך הודתה
31 שהמפיקים לא נכחו בכל החזרות (עמ' 12 ש' 48-49 לפרוטוקול, ועמ' 13 ש' 3-6 לפרוטוקול).
32 בנוסף, ציינה בחקירתה כי רוב ההופעות הסתיימו בשעות סבירות, וכי במקרה של חסך בשינה
33 הייתה לרוב מאפשרת להשלים שעות שינה למחרת (ראו עמ' 13 ש' 32-27 לפרוטוקול).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 48302-02-16

תיק חיצוני: 0000

38. המערער, שנכח באולם בעת חקירתה של איזק, הודה בחקירתו כי "שעות העבודה בימים
סטנדרטיים הם שעות כמו של כל ג'ובניק" (עמ' 20 ש' 5-6 לפרוטוקול) והסכים שרוב ההופעות
היו בשעות סבירות (ראו עמ' 20 ש' 12-17 לפרוטוקול).
39. המשיב כאמור צירף את תצהירו של מר אשר אבו (להלן: "אשר") ששימש בתקופה
הרלוונטית כראש מדור תרבות בחיל האוויר, והיה למעשה המפקד של איזק.
אשר ציין בתצהירו כי היו שני מפקים בלהקה, כאשר תפקידם היה לוגיסטי לעניין תפקוד
הלהקה וכי המפיק לא היה צריך להיות נוכח בחזרות עצמן למעט בשעות צפייה, ואף לא היה
חייב לנכוח בכל ההופעות. עוד ציין אשר כי לרוב לא היה צורך לדאוג ללינה וכן ברוב המקרים
היו הסעות להופעה ובחזרה (ראו סעי' 3-7 לתצהיר אשר). עוד הוסיף אשר, שהעבודה בבית
חיל האוויר היו מסביבות 09:00-10:00 עד סביבות 15:00-17:00, כשהעבודה היא בעיקרה
משרדית, וכי חדרי החזרות היו ברמה טובה מאוד (סעי' 8-10 לתצהירו).
- בכל הנוגע למערער, ציין אשר בתצהירו כי זכור לו שמהערער התנהג בצורה לא הולמת
והעומד למשפט, אך בשל חלופ הזמן לא זכורים לו פרטים לגבי המשפט והעונש (סעי' 11-13
לתצהירו).
40. כשנשאל אשר בחקירתו האם תפקיד מפיק בלהקת חיל אוויר הוא מלחיץ השיב:
"זה תפקיד שאני מכיר אותו מצוין, כי אני הייתי 5 שנים אחראי עליו... אני
יכול להגיד לך מהניסיון שלי המאד גדול בתחום האירועים, לא הייתה
אחריות של חייל בודד שבגינה אפשר לבוא ולטעון שזה מלחיץ ברמות
מסורפות. שזה תפקיד שהוא מדי שנה מעניין. בסוף חייל, עם כל הכבוד
לחיילים ויש לי הרבה כבוד לחיילים, הוא חייל. מעל החייל יש קצין מעל
קצין יש עוד קצין קצת יותר בכיר. מעל הקצין יש קצין עוד יותר בכיר ובסוף
יש קצין הכי בכיר שאחראי על אירוע כזה או אחר" (ראו עמ' 34 לפרוטוקול).
41. העולה מן העדויות ביחס לאופי העבודה הוא, כי תנאי השירות של המערער – חרף ניסיונותיו
לציירם כ"סיר לחץ" נטול שינה ובתנאים קשים – היו סבירים, ואף למעלה מכך: המערער
לא הצליח להוכיח כי סבל מחסך קבוע, או אף תדיר, בשעות שינה, לא הוכיח כי הלחץ שבו
עבד היה חריג או קיצוני, או יוצא דופן במידה מספקת כדי לעמוד במבחנים שקבע בית
המשפט העליון בדנ"א 5343/00 קצין התגמולים נ' אביאן, פ"ד נו (5) 732, 760 (2002).
42. העולה מן המקובץ הוא, כי לא זו בלבד שהמערער כשל בניסיון להוכיח את עצם התרחשותו
של האירוע הראשון, אלא שהוא לא הצליח להוכיח גם כי תנאי השירות שבהם שירת היו
כאלה, שיש בהם כדי לקבוע כי המחלה התפרצה "עקב" השירות. לא הוכחו תנאי שירות
הכרוכים בלחץ יוצא דופן ובחסך בשינה, אלא להפך – עולה כי מדובר בתנאי שירות נוחים,
כאשר שעות העבודה לרוב הן של "ג'ובניק" כפי שתיאר המערער בעצמו; כשעיקר העבודה
היא לוגיסטית ומשותפת עם מפיק נוסף; פעילות שהסתיימה על פי רוב בשעות סבירות;
ועבודה שהיא משרדית בעיקרה. לאלה יש להוסיף את העובדה, כי גם לאחר שחרורו, המשיך
המערער לעסוק באותו התחום בדיוק שבו עסק בשירותו הצבאי (וראו לעניין זה עמ' 28 ש'
23-24), כך שנראה שהוא לא חש שתחום ההפקה כרוך בלחץ בלתי סביר מבחינתו.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 48302-02-16

תיק חיצוני : 0000

43. בכל הנוגע לפן הרפואי, ציין מומחה המשיב בחוות דעתו כי גורמי סטרס וחסך בשינה אינם יכולים לגרום למחלת האפילפסיה אלא רק לעורר התקפים בחולי אפילפסיה. בנוסף, ציין המומחה כי התקפים טוניים קלוניים אינם מחמירים את הפרוגנוזה של האפילפסיה ואינם מחישים את התפתחותה, וכי התקף בודד אינו משפיע על הופעת התקפים נוספים.
- בחוות דעתו המשלימה, חזר מומחה המשיב על עמדתו לפיה חשוב להבדיל בין התקף אפילפטי שהינו אירוע בודד של הפרעה בתפקוד המוחי לבין מחלת האפילפסיה, והתייחס לציטוטים שהובאו על ידי מומחית המערער ממאמר שצירפה משנת 2007 וטען שהם מתייחסים לתדירות פרכוסים על רקע סטרס וחסך שינה, אך כלל לא להופעת מחלת אפילפסיה עצמה. עוד הוסיף מומחה המשיב, כי בחוות דעת מומחית המערער אין התייחסות להבדל בין התקף אפילפטי לבין מחלת האפילפסיה.
44. מומחה המשיב הפנה בחוות דעתו למאמרים ומחקרים שונים, ואף לפאנל מומחים בנושא אפילפסיה מיום 10.8.2016 (נספח ו' לכתב התשובה), שקבע כי להוציא מקרים של נזק מוחי פיזי שארע במהלך השירות – השירות הצבאי אינו גורם למחלת האפילפסיה או מחמיר אותה. עוד קבע הפנאל כי חסך שינה עלול להיות גורם מדרבן להופעת התקף אפילפטי אצל מי שמועד לכך והסף שלו להופעת ההתקפים אפילפטיים נמוך, אך בין אם זה התקף ראשון בחייו, ובין אם לאו – מדובר בגרימת ההתקף בלבד, ולא גרימת מחלה אפילפטית.
45. לעומתו, מומחית המערער טענה כי לא ניתן לנתק את הקשר הסיבתי בין הסטרס וחסך השינה הנטענים לבין ההתקף האפילפטי הראשון לבין ההתקפים הנוספים בהם לקה המערער ולמחלה שאובחנה אצלו. מומחית המערער תמכה את קביעותיה במאמר משנת 2007 המצביע על כך שחוסר שינה וסטרס קשורים באופן מובהק בהיארעות התקפים אפילפטיים (ראו עמ' 4 לחוות דעתה).
- ודוק: מדובר במאמר שבדק חולי אפילפסיה שכבר אובחנו עם אפילפסיה שיש להם גם מוקד מוחי (לעומת אפילפסיה אדיופתית שאובחנה אצל המערער) ובעצם רק בחנו אילו גורמים חיצוניים עלולים לעורר התקף, וכפי שטען מומחה המשיב – אין בו כל התייחסות להופעת מחלת האפילפסיה עצמה.
46. בנוסף, מומחית המערער בחקירתה, הודתה שלפי הספרות הרפואית הסיבה לאפילפסיה אדיופתית, ממנה סובל המערער, אינה יודעה ויש השערות שכנראה יש קשר גנטי להופעה שלה (ראו עמ' 36 ש' 47-48 ועמ' 37 ש' 1). עוד הסכימה המומחית שהתקף ספציפי לא מהווה גורם להתקף נוסף, והסכימה כי התקף ספציפי אינו משפיע על מהלך המחלה (עמ' 37 ש' 27-10 לפרוטוקול).
47. מכאן, שמומחית המערער למעשה אישרה את דברי מומחה המשיב, כך שלא הוכחה אסכולה רפואית המכירה בקשר סיבתי בין התקף אפילפטי לבין התקפים נוספים או למחלה עצמה.
48. לאלה יש להוסיף את העובדה, שהנחת המוצא של המומחית מטעם המערער הייתה, כי המערער היה נתון לתנאים של לחץ וחסך שינה, הנחה שכפי שקבענו לעיל, המערער לא עמד

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 48302-02-16

תיק חיצוני: 0000

בנטל להוכיחה, ועל כן – נפגם משקלה של חוות הדעת מטעם המערער, משלא הוכחו
יסודותיה העובדתיים.
49. בפן המשפטי, באשר למחלת האפילפסיה, ההלכה הפסוקה קבעה כי אין ביסוס מדעי לטענה
שתנאי לחץ וחסך בשינה גורמים למחלת האפילפסיה או להחמרתה. ראו לעניין זה רע"א
7238-12 לירן אולשר נ' קצין תגמולים, 3.1.2013, פורסם בנבו, שם אימץ בית המשפט העליון
את קביעת בית המשפט המחוזי בחיפה, וקבע כי:
"המערער טען כי קיים קשר בין פרוץ המחלה לבין שירותו הצבאי, וציין
שלושה גורמים שיכולים היו לגרום זאת: לחץ נפשי, מאמץ פיסי וחוסר שינה.
וועדת הערר בחנה את הגורמים האפשריים כאמור, ומצאה כי אין בכל אחד
מן הגורמים לבדו, ואף לא בהצטברותם, כדי להביא לפרוץ המחלה... על פי
הידע הרפואי הנוכחי התקפים אפילפטיים אינם מובלים למהלך מתקדם של
אפילפסיה ואינם יוצרים מוקד אפילפטי..."
50. מכל מה שנקבע עד כה, עולה כי:

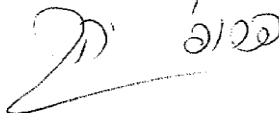

א. המערער לא הוכיח את עצם קיומו של האירוע הראשון, ודאי לא באופן שתיאר אותו
בתצהירו, ומכאן שלא ניתן לקבוע כי ההעמדה למשפט הייתה "טריגר" שהוביל
להתפרצות האפילפסיה;
ב. המערער לא הוכיח כי תנאי השירות שלהם היה חשוף הם כאלה שיש בהם משום
לחץ בלתי סביר או חסך מהותי בשעות שינה, וטענותיו בהקשר זה נסתרו – גם
בעדויות שהביא הוא עצמו לפני הוועדה;
ג. המערער לא הוכיח כי המחלה שממנה הוא סובל היא מסוג המחלות הקשורות בתנאי
השירות.

51. על יסוד האמור לעיל, הערער נדחה.

המערער יישא בהוצאות המשיב בשיעור מתון של 7,500 ₪.

פסק הדין מותר לפרסום בהשמטת שם המערער.

ניתן היום, כ"ח אלול תש"פ, 17 ספטמבר 2020, בהעדר הצדדים.

		
עו"ד (ר"ח) שמואל קלוש – חבר הוועדה	פרופ' יעקב יחב – חבר הוועדה	עמית יריב, שופט, יו"ר הוועדה

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"נ 48302-02-16

תיק חיצוני : 0000

עמית יריב, שופט

1
2
3
4